

АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ І РІВНЯ ЗАДОВОЛЕНОСТІ ШЛЮБОМ

Є. Воротіліна

Творча спадщина вітчизняних і закордонних психологів з психології сімейних відносин велика й різноманітна. Починаючи з кінця 1960-х і початку 1970-х рр. шлюб і родина стали предметом спеціального дослідження багатьох дисциплін, але особливий внесок належить психології. У нашій країні проблеми родини споконвічно привертали увагу фахівців у першу чергу у зв'язку із завданнями профілактики нервових і психічних захворювань або у зв'язку із проблемами сімейного виховання. Останні роки в практичній психології виникає особлива потреба в сімейному консультуванні з проблем подружнього життя.

Безліч тенденцій, виділених психологами в області вивчення психології сім'ї, безліч теоретичних припущень, що породжують спектр концептуальних моделей шлюбу й родини (В. Сатир, Т. В. Андреева, Л. Б. Шнейдер, Э. Г. Эйдеміллер), свідчать про актуальність усвідомлення місця сімейної психології в системі психологічного знання.

У реаліях ХХІ ст. особливо гостро стоїть питання із приводу того, як людині перебороти свою самотність, знайти стійкий, гармонійний союз (відносини) з іншою людиною, і яким чином зберегти цей союз протягом усього життя. Саме тому тема нашої роботи полягає в пошуку взаємозв'язків між сімейними конфліктами й задоволеністю шлюбом, а також у пошуку шляхів подолання цих конфліктів і підвищення благополуччя відносин у родині.

Сім'я – найважливіший з феноменів, що супроводжує людину протягом усього її життя. На сьогоднішній час існує безліч підходів до визначення й розуміння даного явища. Родина - це осередок (мала соціальна група) суспільства, найважливіша форма організації особистого побуту, заснована на подружньому союзі й родинних зв'язках, тобто на багатобічних відносинах між чоловіком і дружиною, батьками й дітьми, братами й сестрами та іншими родичами, що живуть разом і мають спільне господарство. З поняттям сім'ї тісно пов'язане поняття "задоволеність шлюбом". Узагальнюючи ряд соціологічних досліджень, Ю. Е. Альошина визначає

задоволеність шлюбом як характеристику "суб'єктивної оцінки кожним з подружжя характеру їхніх взаємин". Родина при цьому розглядається з погляду її власних динамічних змін, аналогічних процесам у малій групі. Необхідно відзначити, що синонімами терміна "задоволеність шлюбом" є "успішність шлюбу", "згуртованість родини", "сумісність подружжя" та інші. На задоволеність шлюбом впливають різноманітні фактори. Їх можна розділити на дві групи: ті, що виникають до одруження й ті, що виникли під час шлюбного періоду. Перша група факторів є психологічною основою шлюбу й включає такі аспекти, як походження (схоже з поняттям "сімейного сценарію" Э. Берна), якості особистості, ідеал чоловіка, дружини й шлюбу, мотиви вступу в шлюб. Друга група факторів включає: етико-емоційні та психофізіологічні відносини подружжя, єдність поглядів на виховання дітей, розподіл домашніх і господарських справ, те як сім'я проводить вільний час, відношення з батьком-матір'ю дружини або чоловіка, з друзями, відношення до алкогольних напоїв.

На щасливе життя родини впливає не тільки задоволеність шлюбом обох членів подружжя, але й сімейні конфлікти. Сімейні конфлікти є однією з найпоширеніших форм конфліктів. Чим глибше вчені вивчають подружні взаємини, тим твердіше переконуються в неможливості існування безконфліктних родин. За оцінками дослідників у 80 - 85% родин відбуваються конфлікти, а в інших виникають сварки з різних приводів. Основними причинами конфліктів у родині є: психосексуальна несумісність подружжя; незадоволення потреби в значимості свого "Я", неповага почуття гідності з боку партнера; незадоволення потреби в позитивних емоціях: відсутність турботи, уваги й розуміння; пристрасть одного з подружжя до надмірного задоволення своїх потреб (алкоголь, наркотики, фінансові витрати тільки на себе й т.п.); незадоволення потреби у взаємодопомозі й взаєморозумінні з питань ведення домашнього господарства, виховання дітей, у відношенні до батьків; розходження в потребах у дозвіллі, захопленнях.

Метою нашого дослідження було з'ясувати взаємозв'язок сімейних конфліктів із рівнем задоволеності шлюбом. У дослідженні приймали участь 20 сімейних пар (40 чоловік) зі стажем подружніх відносин від 1 до 20 років. Для досягнення поставленої мети ми використовували наступні методики опитувальник "Характер

взаємодії подружжя в конфліктних ситуаціях", який дає можливість обстежити родину за наступними параметрами: найбільш конфліктні сфери сімейних відносин, ступінь згоди (незгоди) у ситуаціях конфлікту, рівень конфліктності в парі, а також тест-опитувальник "Чи задоволені ви шлюбом?" (В. В. Столін, Т. Л. Романова, Г. П. Бутенко), результати якого дозволяють визначити рівень задоволеності чоловіків і жінок своїм сімейним життям. У ході дослідження було виявлено, що подружжя які мають високий рівень задоволеності шлюбом мають низькі показники по конфліктності сімейних відносин (від 1 до - 0,4). А у подружжях з частковою задоволеністю шлюбом, та у тих, що їм не задоволені конфліктність набагато вища (від 0 до - 1,5). Тобто можна зробити висновок, що конфлікти у родині значною мірою впливають на характер задоволеності сімейними відносинами.

Отже фактори, які впливають на задоволеність шлюбом і причини, які викликають конфлікти однакові за своєю природою.

Список джерел:

1. Альошина Ю. Є. Індивідуальне й сімейне психологічне консультування М., 1993.
2. Андрєєва Т. В., Піпченко Т. Ю. Потреби чоловіків і жінок у шлюбно-сімейних відносинах // Психолого-педагогічний пошук: проблеми й досягнення: Матеріали 3- й міжвузівської научк. конф. Спб., 1999.
3. Вітек К. Проблеми подружнього благополуччя. / Пер. с чеш. / Общ. ред. і предисл. М.С. Мацковського. - М.: Прогрес, 1988.
4. Гозман Л.Я., Альошина Ю.Є. Соціально-психологічні дослідження родини: проблеми й перспективи //Вісник МГУ. Серія 14.Психологія, 1985.-№ 4.-С. 10-19
5. Сисенко В. А. Стійкість шлюбу: проблеми, фактори й умови. - М., 1981.
6. Соловйов Н. Я. Шлюб і родина сьогодні. - Вільнюс: Міітіс, 1977.
7. Столін В.В., Романова Т.Л., Бутенко Г.П. Опитувальник задоволеності шлюбом //Вісник МГУ.Серія 14.Психологія, 1984.-№ 2.-С. 54-61
8. Трапезнікова Т. М. Соціальна психологія родини: Методичний посібник до курсу лекцій. Л.: БРЕШУ, 1987
9. Шнейдер Л. Б. Сімейна психологія: Навчальний посібник для вузів. 2- ге вид. - М. : Академічний Проект; Єкатеринбург: Ділова книга, 2006.